FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT J. KOKOTT

fremsat den 28. januar 2010[1]

I — Indledning

1. Denne præjudicielle anmodning fra Hoge Raad i Nederlandene drejer sig om forholdet mellem på den ene side Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område[2] og på den anden side Genèvekonventionen af 19. maj 1956 om fragtaftaler ved international godsbefordring ad landevej (CMR)[3].

2. Artikel 71 i forordning nr. 44/2001 tillader, at konventioner, hvori medlemsstaterne er parter, og som på særlige retsområder vedrører kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse, under visse omstændigheder fortsat kan anvendes. Den forelæggende ret ønsker at få afklaret forholdet mellem visse bestemmelser i CMR og forordningen. Hertil knytter sig spørgsmålene om, hvorvidt Domstolen har kompetence til at fortolke CMR, og i så fald, hvorledes bestemmelserne i denne konventions artikel 31 om sager, der verserer for en anden ret (*litispendens*), og fuldbyrdelsen af udenlandske afgørelser skal forstås.

II — Retsforskrifter[4]

A — *CMR*

3. CMR etablerer særlige regler for fragtaftaler ved international godsbefordring ad landevej og omfatter både materielle bestemmelser og procedureregler. Allerede mens forgængeren til forordning nr. 44/2001 var

1 — Originalsprog: tysk.

2 — EFT L 12, s. 1, i den affattelse, der finder anvendelse i denne sag, senest ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 1791/2006 af 20.11.2006, EUT L 363, s. 1.

3 — De autentiske sprogudgaver af CMR er den engelske og den franske, offentliggjort i *Recueil des traités des Nations unies* 1961, nr. 5742, s. 190. Den oversættelse, der anvendes her, er den tyske officielle oversættelse, optrykt i det tyske *Bundesgesetzblatt* 1961/II, s. 1120. [I den danske tekst anvendes den officielle danske oversættelse af 21.9.1965.] Den officielle forkortelse »CMR« stammer fra den franske titel på konventionen (»**C**onvention relative au contrat de transport international de **M**archandises par **R**oute«).

4 — Da EF-traktaten ved Lissabontraktatens ikrafttrædelse den 1.12.2009 er blevet erstattet af TEU og TEUF, vil jeg i dette forslag til afgørelse henvise til bestemmelserne med nummereringen i de nugældende traktater, medmindre bestemmelserne i EF-traktaten skal anvendes. I det omfang Domstolens retspraksis vedrørende de tidligere bestemmelser citeres, går jeg ud fra, at den også gælder for de nye bestemmelser, for så vidt som disse ikke er blevet afgørende ændret. Endelig vil jeg benytte de betegnelser, der er anvendt i de nye traktater, især Union i stedet for Fællesskab.

gældende, nemlig Bruxelleskonventionen af 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager [5], var CMR anerkendt som en specialkonvention i den forstand, hvori udtrykket anvendes i forgængeren til artikel 71 i forordning nr. 44/2001 [6]. CMR er i mellemtiden blevet ratificeret af samtlige medlemsstater.

4. Artikel 31 i CMR lyder således:

»1. Søgsmål vedrørende tvistigheder om befordringer, som er omfattet af denne konvention, kan foruden ved en domstol i et kontraherende land, hvorom parterne er enige, anlægges ved domstolene i et land, på hvis område

a) sagsøgte har sin sædvanlige bopæl, sit hovedforretningssted eller den filial eller det agentur, hvorigennem fragtaftalen blev indgået, eller

b) det sted, hvor godset overtoges til befordring, eller bestemmelsesstedet er beliggende,

og kan ikke anlægges ved nogen anden domstol.

2. Er søgsmål vedrørende tvistigheder af den i denne artikels stk. 1, nævnte art anlagt ved en efter dette stykke kompetent domstol, eller er dom afsagt i en sådan sag af en sådan domstol, kan nyt søgsmål på samme grundlag mellem de samme parter ikke anlægges, medmindre afgørelsen [fra] den domstol, ved hvilken det første søgsmål blev anlagt, ikke kan fuldbyrdes i det land, i hvilket det nye søgsmål anlægges.

3. Når en dom afsagt af en domstol i et kontraherende land vedrørende en i denne artikels stk. 1, omhandlet tvist kan fuldbyrdes i dette land, kan den også fuldbyrdes i hvert af de andre kontraherende lande, så snart de i vedkommende land gældende formforskrifter er blevet opfyldt. Disse formforskrifter må ikke omfatte muligheden for fornyet prøvelse af sagen.

4. Bestemmelserne i stk. 3 i denne artikel finder anvendelse på domme efter domsforhandling, udeblivelsesdomme og retsforlig, men ikke på domme, som kun har foreløbig eksekutionskraft, eller på afgørelser, hvorved det pålægges en sagsøger, som helt eller delvis taber sagen, af denne grund at udrede erstatning ud over sagsomkostningerne.

[…]«

5 — EFT 1978 L 304, s. 77, konsolideret udgave EFT 1998 C 27, s. 1.

6 — Jf. listen i P. Jenards rapport om konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, EFT 1979 C 59, s. 1, s. 60.

5. Artikel 47 i CMR fastsætter kompetenceregler for fortolkningen af konventionen:

»Uenigheder mellem to eller flere kontraherende parter om denne konventions fortolkning eller anvendelse, som parterne ikke har kunnet bilægge ved forhandling eller på anden måde, kan efter anmodning af en af de pågældende kontraherende parter henvises til afgørelse af Den Mellemfolkelige Domstol.«

B — *EU-retten*

6. Artikel 351, stk. 1 og 2, TEUF (tidl. artikel 307 EF) lyder således:

»De rettigheder og forpligtelser, der følger af konventioner, som før den 1. januar 1958 eller før tiltrædelsesdatoen for tiltrædende medlemsstaters vedkommende er indgået mellem på den ene side en eller flere medlemsstater og på den anden side et eller flere tredjelande, berøres ikke af bestemmelserne i traktaterne.

I det omfang disse konventioner er uforenelige med traktaterne, bringer den eller de pågældende medlemsstater alle egnede midler i anvendelse med henblik på at fjerne de konstaterede uoverensstemmelser. Om fornødent bistår medlemsstaterne hinanden i dette øjemed og indtager i påkommende tilfælde en fælles holdning.«

7. 16., 17. og 25. betragtning til forordning nr. 44/2001 lyder:

»(16) Den gensidige tillid til retsplejen inden for Fællesskabet gør det berettiget, at retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, automatisk anerkendes, uden at der stilles krav om en særlig procedure, medmindre anerkendelsen bestrides.

(17) Denne samme gensidige tillid gør det også berettiget at operere med en effektiv og hurtig procedure for at erklære en retsafgørelse, der er truffet i én medlemsstat, for eksigibel i en anden medlemsstat. Med henblik herpå bør en retsafgørelse erklæres for eksigibel næsten automatisk efter en simpel formel kontrol af de forelagte dokumenter, uden at retten på embeds vegne bør kunne påberåbe sig en af de i denne forordning anførte grunde til ikke at lade en retsafgørelse fuldbyrde.

[…]

(25) For at respektere medlemsstaternes internationale forpligtelser bør denne forordning ikke berøre de konventioner vedrørende særlige områder, som medlemsstaterne er parter i.«

8. Artikel 27 i forordning nr. 44/2001 fastsætter følgende regler for tilfælde, hvor sager om det samme krav verserer samtidig for retter i forskellige medlemsstater (*litispendens*):

»1. Såfremt krav, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, fremsættes mellem de samme parter for retter i forskellige medlemsstater, udsætter enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne sagen, indtil denne rets kompetence er fastslået.

2. Når det er fastslået, at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent, erklærer enhver anden ret sig inkompetent til fordel for den første.«

9. I artikel 34 i forordning nr. 44/2001 fastsættes følgende muligheder for at afvise at anerkende en udenlandsk afgørelse:

»En retsafgørelse kan ikke anerkendes:

1) såfremt en anerkendelse åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til

[…]

3) såfremt den er uforenelig med en retsafgørelse truffet mellem de samme parter i den medlemsstat, som anmodningen rettes til;

[…]«

10. Artikel 35 i forordning nr. 44/2001 føjer yderligere afvisningsgrunde til; artiklens stk. 3 lyder:

»Kompetencen for retterne i domsstaten kan ikke efterprøves, jf. dog stk. 1. Den i artikel 34, nr. 1), omhandlede efterprøvelse vedrørende grundlæggende retsprincipper kan ikke foretages i forhold til kompetencereglerne.«

11. Hvis der indgives appel i henhold til artikel 43 og 44 til prøvelse af en erklæring om, at en retsafgørelse er eksigibel, finder de førnævnte grunde til at afslå anerkendelse tilsvarende anvendelse i medfør af artikel 45, stk. 1, i forordning nr. 44/2001.

12. Artikel 71 regulerer forholdet mellem forordning nr. 44/2001 og konventioner, hvori medlemsstaterne er parter, således:

»1. Denne forordning berører ikke konventioner, hvori medlemsstaterne er parter, og som på særlige områder fastsætter regler for retternes kompetence samt for anerkendelse eller fuldbyrdelse af retsafgørelser.

2. Med henblik på at sikre en ensartet fortolkning anvendes stk. 1 på følgende måde:

a) Denne forordning er ikke til hinder for, at en ret i en medlemsstat, der er part i en konvention vedrørende et særligt område, kan anse sig for kompetent i medfør af den pågældende konvention, [...]

b) Retsafgørelser, der i en medlemsstat er truffet af en ret, som har anset sig for kompetent i medfør af en konvention vedrørende et særligt område, anerkendes og fuldbyrdes i de øvrige medlemsstater i overensstemmelse med denne forordning.

Såfremt både domsstaten og den medlemsstat, som anmodningen rettes til, er parter i en konvention vedrørende et særligt område, som fastsætter betingelser for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, anvendes disse betingelser. Under alle omstændigheder kan de bestemmelser i denne forordning, der vedrører proceduren for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, finde anvendelse.«

III — Faktiske omstændigheder og præjudicielle spørgsmål

13. I april 2001 blev der indgået en aftale mellem Siemens Nederland NV (herefter »Siemens«) og TNT om befordring af gods til en værdi af 103 540 DEM og med en vægt af 12 kg fra Zoetermeer i Nederlandene til Unterschleissheim i Tyskland, hvortil det imidlertid ikke ankom. Ifølge den forelæggende rets konstateringer er denne aftale underlagt bestemmelserne i CMR.

14. Den 6. maj 2002 anlagde TNT sag ved rechtbank Rotterdam med påstand om, at det blev fastslået, at TNT ikke var ansvarlig over for AXA Versicherung AG (herefter »AXA«), som var Siemens' forsikringsselskab, ud over den maksimumsgrænse for ansvar, der er fastsat i CMR's artikel 23 (8,33 trækningsrettigheder (svarende i dag til 8,98 EUR) pr. kilogram vare). Ved dom af 4. maj 2005 frifandt retten AXA. TNT indbragte denne dom for Gerechtshof te 's-Gravenhage.

15. AXA anlagde på sin side sag den 20. august 2004 ved Landgericht München I mod TNT med påstand om erstatning for det tab, som AXA's forsikringstager havde lidt på grund af godsets bortkomst.

16. Under denne sag rejste TNT indsigelse om litispendens i henhold til CMR's artikel 31, stk. 2. Landgericht München I anså sig alligevel for kompetent, eftersom det negative anerkendelsessøgsmål, som TNT havde indgivet, og det fuldbyrdelsessøgsmål, AXA nu havde indgivet, ifølge den faste praksis, som den tyske Bundesgerichtshof (BGH) følger, ikke vedrørte en sag »på samme grundlag« i CMR's artikel 31, stk. 2's forstand, og dømte ved domme af 4. april og 7. september 2006 TNT til at betale skadeserstatning.

17. Ved begæring indgivet den 6. marts 2007 til rechtbank Utrecht anmodede AXA om, at retsafgørelserne truffet af Landgericht München I blev erklæret eksigible i Nederlandene. Denne begæring blev imødekommet ved kendelse af 28. marts 2007 i form af foreløbige forholdsregler. TNT appellerede kendelsen i henhold til artikel 43 i forordning nr. 44/2001, men fik ikke medhold.

18. TNT gik videre med sin begæring ved en kassationsappel indgivet til Hoge Raad. Som begrundelse herfor har selskabet gjort gældende, at artikel 31 CMR fortrænger forbuddet i artikel 35, stk. 3, i forordning nr. 44/2001 mod efterprøvelse af kompetencen for retten i domsstaten. På det tidspunkt, hvor kassationsappellen blev iværksat, havde Gerechtshof te 's-Gravenhage endnu ikke taget stilling til TNT's appel til prøvelse af rechtbank Rotterdams dom, hvormed den havde forkastet det negative anerkendelsessøgsmål.

19. På baggrund heraf besluttede Hoge Raad at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 71, stk. 2, litra b), andet afsnit, i forordning nr. 44/2001 (EF) fortolkes således, at

i) reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse i forordning nr. 44/2001 kun viger for en specialkonventions regler om anerkendelse og fuldbyrdelse, hvis specialkonventionens regler gør krav på eksklusivitet, eller

ii) det, såfremt anerkendelses- og fuldbyrdelsesbetingelserne i specialkonventionen og i forordning nr. 44/2001 er anvendelige på samme tid, altid er specialkonventionens betingelser, der skal anvendes, mens betingelserne i forordning nr. 44/2001 skal lades ude af betragtning, også selv om specialkonventionen ikke gør krav på at have eksklusiv virkning i forhold til andre internationale anerkendelses- og fuldbyrdelsesregler?

2) Har Domstolen, med henblik på at forhindre indbyrdes afvigende afgørelser i den i det første spørgsmål omhandlede situation med kolliderende regler, kompetence til at fortolke den i Gèneve den 19. maj 1956 undertegnede konvention om fragtaftaler ved international godsbefordring ad landevej (CMR) for så vidt angår det i denne konventions artikel 31 regulerede område?

3) Såfremt det andet spørgsmål besvares bekræftende, og det første spørgsmål, nr. i), ligeledes besvares bekræftende, skal reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse i CMR's artikel 31, stk. 3 og 4, da fortolkes således, at den ikke gør krav på eksklusivitet og levner plads til anvendelse af andre internationale fuldbyrdelsesregler, der muliggør anerkendelse eller fuldbyrdelse, såsom forordning nr. 44/2001?

For det tilfælde, at Domstolen besvarer det første spørgsmål, nr. ii), og tillige det andet spørgsmål bekræftende, stiller Hoge Raad af hensyn til den videre bedømmelse af kassationsappellen endvidere de tre følgende spørgsmål:

4) Giver CMR's artikel 31, stk. 3 og 4, retten i den stat, som anmodningen rettes til, beføjelse til i forbindelse med en anmodning om en erklæring om, at en retsafgørelse kan fuldbyrdes, at efterprøve, om retten i domsstaten havde international kompetence til at påkende tvisten?

5) Skal artikel 71, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 fortolkes således, at i tilfælde af kollision mellem litispendensreglerne i CMR-konventionen og i forordning nr. 44/2001, har CMR-konventionens litispendens-regel forrang for litispendens-reglen i forordning nr. 44/2001?

6) Vedrører det i Nederlandene anlagte anerkendelsessøgsmål og det i Tyskland anlagte erstatningssøgsmål det »samme grundlag« som omhandlet i CMR's artikel 31, stk. 2?«

20. I sagen for Domstolen har TNT, Nederlandenes, Den Tjekkiske Republiks og Tysklands regering samt Kommissionen afgivet indlæg.

IV — Retlig vurdering

A — *Indledende bemærkning*

21. I tilfælde af beskadigelse eller bortkomst under transport kan begge sider anlægge sag: et sagsanlæg fra den dispositionsberettigede (afsender eller modtager) med påstand om erstatning og omvendt et sagsanlæg fra fragtføreren med påstand om anerkendelse af, at han ikke hæfter for skaden eller i hvert fald, at hæftelsen er begrænset til et maksimumsbeløb (såkaldt negativt anerkendelsessøgsmål).

22. CMR's regler om erstatning fortolkes imidlertid forskelligt af domstolene i de kontraherende lande. Den tilsidesættelse af ansvarsbegrænsningen i artikel 29 CMR, som afhænger af graden af skyld, fortolkes dels snævert, dels bredt [7]. Dette kan fremkalde et kapløb mellem de to parter om at komme først til den domstol, som repræsenterer den for denne part gunstigste fortolkning [8]. Følgen heraf er ikke sjældent parallelle retssager for domstolene i de forskellige lande.

23. Ganske vist bestemmer CMR's artikel 31, stk. 2, at et nyt søgsmål i princippet skal afvises, når der allerede verserer en sag »på samme grundlag mellem de samme parter« (*litispendens*-reglen). Da der heller ikke

7 — Jf. oversigten hos H. Jesser-Huß, *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, 2. oplag, München, 2009, artikel 29 CMR, punkt 8-13.

8 — Jf. generaladvokat Strikwerdas forslag til afgørelse af 5.9.2008 i hovedsagen ved Hoge Raad der Nederlanden, s. 4, punkt 9, med yderligere henvisninger.

består nogen enighed mellem domstolene i de kontraherende lande om fortolkningen af denne *litispendens*-regel [9], er parallelsager dog rent faktisk ikke udelukket.

24. Domstolene i nogle af de lande, der er parter i CMR, herunder de tyske domstole, fortolker begrebet »på samme grundlag« snævert. De er af den opfattelse, at de ovennævnte gensidige søgsmål ikke har »samme grundlag«, idet det ene søgsmål blot søger at opnå en (negativ) anerkendelse, mens det andet søger at opnå en fuldbyrdelse. Formålet med fuldbyrdelsessøgsmålet går ud over tvistens genstand i et anerkendelsessøgsmål, således at der ikke består nogen identitet mellem tvisternes genstand. Det forhold, at der verserer et negativt anerkendelsessøgsmål, er derfor ikke til hinder for anlæggelse af et fuldbyrdelsessøgsmål [10].

25. Svarende hertil har Landgericht München I anset sig for kompetent til at afgøre AXA's fuldbyrdelsessøgsmål, selv om TNT's negative anerkendelsessøgsmål allerede verserede i Nederlandene.

26. Hoge Raad er derimod af den opfattelse, på linje med domstolene i andre kontraherende lande [11], at også et negativt anerkendelsessøgsmål, som er anlagt først, i henhold til CMR's artikel 31, stk. 2, har forrang for et senere anlagt fuldbyrdelsessøgsmål. I den forbindelse henvises der bl.a. til Domstolens retspraksis vedrørende *litispendens*-reglen i artikel 21 i Bruxelleskonventionen [12].

27. Den foreliggende hovedsag befinder sig imidlertid allerede på et fremskredent stadium. Den drejer sig ikke længere direkte om, hvorvidt den pågældende ret er kompetent til at træffe afgørelse i et fuldbyrdelsessøgsmål på trods af, at der i forvejen verserer et af modparten indbragt negativt anerkendelsessøgsmål for retterne i en anden medlemsstat. Landgericht München I har nemlig allerede afsagt en eksigibel dom. De nederlandske retter skal udelukkende tage stilling til, om denne dom kan anerkendes og fuldbyrdes i Nederlandene. Om den oprindelige rets kompetence overhovedet må efterprøves i denne situation, er et af de centrale spørgsmål i den foreliggende sag.

9 — Jf. påvisningen heraf hos J. Haubold, CMR und europäisches Zivilverfahrensrecht — Klarstellungen zu internationaler Zuständigkeit und Rechtshängigkeit, *Praxis des Internationalen Privat- og Verfahrensrechts — IPRax* 2006, s. 224, på s. 227, samt fodnote 24 og 25.

10 — BGH, dom af 20.11.2003 I ZR 102/02 og I ZR 294/02, der kan ses på www.bundesgerichtshof.de

11 — Jf. f.eks. dom fra Österreichischer Oberster Gerichtshof, OGH, af 17.2.2006 sag 10 Ob 147/05 y, og dom fra Court of Appeal of England and Wales, Det Forenede Kongerige, af 23.1.2001 i sagen Andrea Merzario Ltd mod Internationale Spedition Leitner Gesellschaft GmbH, (2001) EWCA civ. 61, præmis 80-98 og 103-109.

12 — Jf. dom af 8.12.1987, sag 144/86, Gubisch Maschinenfabrik, Sml. s. 4861, præmis 14-19, og af 6.12.1994, sag C-406/92, Tatry, Sml. I, s. 5439, præmis 37-45.

28. Artikel 45, stk. 1, sammenholdt med artikel 35, stk. 3, i forordning nr. 44/2001, forbyder, at en efterprøvelse af kompetencen hos retten i domsstaten gøres til en betingelse for anerkendelse og fuldbyrdelse. Selv om altså den ret, der har dømt i anerkendelsessagen, efter fuldbyrdelsesrettens opfattelse med urette skulle have tillagt sig sin kompetence, ville dette ifølge forordning nr. 44/2001 ikke kunne føre til et afslag på at erklære en retsafgørelse for eksigibel. Om CMR's artikel 31 ligeledes udelukker en sådan efterprøvelse af kompetence på dette stadium af en retssag, skal afklares i den foreliggende sag.

29. For at dommen afsagt af Landgericht München I kan fuldbyrdes i Nederlandene, er det derfor af betydning, hvordan anvendelsesområderne for CMR og forordning nr. 44/2001 skal afgrænses fra hinanden. Kun hvis forordningens regler om anerkendelse og fuldbyrdelse fortrænges af CMR, vil fuldbyrdelsesretten muligvis være beføjet til at efterprøve kompetencen hos den ret, som traf den afgørelse, der skal fuldbyrdes.

B — *Det første spørgsmål*

30. Med det første spørgsmål anmoder den forelæggende ret om en fortolkning af artikel 71 i forordning nr. 44/2001 vedrørende forholdet mellem denne forordning og de konventioner, medlemsstaterne har tiltrådt, som regulerer retternes kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse for særlige retsområder (herefter »specialkonventioner«). Sammenfattende ønsker den oplyst, om artikel 71 sætter det som en forudsætning for, at reglerne i en specialkonvention har forrang, at disse regler har eksklusiv virkning.

31. Inden dette spørgsmål besvares, skal der fremsættes nogle generelle bemærkninger om betydningen af artikel 71 i forordning nr. 44/2001.

32. Som generaladvokat Tesauro allerede i Tatry-sagen korrekt har fastslået vedrørende forgængerbestemmelsen i artikel 57 i Bruxelleskonventionen, drejer det sig her om en særlig koordineringsbestemmelse mellem på denne ene side Bruxelleskonventionen, henholdsvis forordning nr. 44/2001, og på den anden side gamle aftaler, der er indgået af medlemsstaterne, og som har retternes kompetence, anerkendelse eller fuldbyrdelse af afgørelser på særlige retsområder til genstand [13].

33. Artikel 71 i forordning nr. 44/2001 gør det muligt at anvende disse specialkonventioner, hvori medlemsstaterne er parter, idet den på bestemte betingelser frafalder forordningens anvendelsesområde.

13 — Generaladvokat Tesauros forslag til afgørelse af 13.7.1994 i Tatry-sagen, nævnt ovenfor i fodnote 12, punkt 8.

34. Som Domstolen har udtalt i Tatry-dommen, er formålet med denne undtagelse at sikre, at specialkonventionernes regler om retternes kompetence samt om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske afgørelser respekteres, idet disse regler er fastsat under hensyn til de særlige omstændigheder, der gør sig gældende inden for de pågældende områder [14]. Som det desuden fremgår af 25. betragtning til forordningen, bør artikel 71 i forordning nr. 44/2001 gøre det muligt for medlemsstaterne at respektere deres internationale forpligtelser.

35. Denne begrænsning af anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001 står imidlertid i et vist spændingsforhold til EU-rettens principielle gyldighed og dens forrang i forhold til national ret, herunder de af medlemsstaterne indgåede konventioner. Af hensyn til overholdelsen af forordningens gyldighed skal den altid anvendes, når dens anvendelse ikke er i modstrid med en specialkonvention. Desuden skal indskrænkninger i forordningens anvendelsesområde fortolkes snævert og er kun påkrævet i det omfang, overholdelsen af specialkonventionen kræver det.

36. Dette har to konsekvenser:

— Forordningens artikel 71 giver kun punktuelt folkeretlige bestemmelser forrang med hensyn til de områder, der reguleres i specialkonventionen [15]. Hvis konventionen ikke regulerer et spørgsmål, eller kun gør det ufuldstændigt, er det forordningens bestemmelser, der — eventuelt supplerende — finder anvendelse.

— Selv når et spørgsmål reguleres i en konvention, dog uden at denne regel gør krav på at være eksklusiv, men blot erklæres anvendelig som subsidiær i forhold til andre ordninger eller som et alternativ hertil, der frit kan vælges, er det igen ikke forordningens bestemmelser, der må vige [16]. De kan derimod anvendes i stedet for specialkonventionens bestemmelser.

37. Disse principper er også nedfældet i bestemmelserne i forordningens artikel 71, stk. 2, som på en vis måde udgør

14 — Tatry-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 12, præmis 24, som vedrører artikel 57 i Bruxelleskonventionen. Denne konstatering kan imidlertid overføres på den næsten enslydende bestemmelse i artikel 71 i forordning nr. 44/2001. I henhold til 19. betragtning til forordningen bør kontinuiteten mellem konventionen og forordningen sikres, jf. dom af 23.4.2009, sag C-167/08, Draka NK Cables m.fl, Sml. I, s. 3477, præmis 20, og af 10.9.2009, sag C-292/08, German Graphics, Sml. I, s. 8421, præmis 27.

15 — I samme retning Tatry-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 12, præmis 25.

16 — Således bestemmer f.eks. artikel 23 i Haagerkonventionen af 2.10.1973 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om underholdspligt, som kan findes under www.hcch.net, at konventionen ikke er til hinder for, at bestemmelser i andre instrumenter bliver påberåbt for at opnå anerkendelse eller fuldbyrdelse.

gennemførelsesbestemmelser til eller konkretiseringer af artiklens stk. 1 [17].

38. Det følger således af artikel 71, stk. 2, litra b), første afsnit, at forordningens bestemmelser om anerkendelse og fuldbyrdelse også finder anvendelse, når kompetencen til at træffe den pågældende afgørelse hviler på en specialkonvention. En konvention, der indeholder regler om værneting, træder for så vidt i stedet for bestemmelserne i kapitel II i forordning nr. 44/2001. Deraf følger dog ikke, at forordningen fortrænges fuldstændigt med det resultat, at man vedrørende spørgsmål, som ikke er reguleret af konventionen (især spørgsmål om anerkendelse og fuldbyrdelse), så blot kan anvende national ret. Forordningens bestemmelser om anerkendelse og fuldbyrdelse kan fortsat anvendes — med forbehold af andet afsnit i litra b).

39. Artikel 71, stk. 2, litra b), andet afsnit, er af central betydning for den foreliggende sag. Ifølge første punktum i dette afsnit gælder de betingelser for anerkendelse og fuldbyrdelse, som reguleres af en særlig konvention, såfremt både domsstaten og den medlemsstat, anmodningen rettes til, er parter i denne konvention. Af denne formulering kan det sluttes modsætningsvist, at forordningen kan anvendes, for så vidt som en sådan konvention ikke rummer nogen eller kun ufuldstændige regler.

40. Det fremgår ganske vist ikke helt tydeligt af bestemmelsens ordlyd, om det kræves, at reglerne i konventionen gør krav på eksklusivitet. Da begrænsninger af forordningens anvendelsesområde skal fortolkes snævert, ville det stride mod dens formål, såfremt man blot for at kunne anvende sine egne regler kan undlade at anvende dens bestemmelser, selv om det ikke er et ufravigeligt krav i specialkonventionen [18].

41. For en sådan snæver fortolkning af artikel 71 i forordning nr. 44/2001 med hensyn til anerkendelse og fuldbyrdelse taler desuden princippet om *favor executionis*, der ligger til grund for forordningen [19]. Således har Domstolen allerede i Tatry-dommen understreget, at Bruxelleskonventionens formål er »at styrke retsbeskyttelsen for de dér bosiddende personer og at lette anerkendelsen af retsafgørelser for at sikre fuldbyrdelsen af sådanne afgørelser« [20].

17 — Forslag til afgørelse generaladvokat Tesauro i Tatry-sagen, nævnt ovenfor i fodnote 12, punkt 8.

18 — Jf. herom eksemplet med Rhinskibsfartsakten i rapporten om konventionen om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse af konventionen, udarbejdet af P. Schlosser, EFT 1979 C 59, s. 71, 79, punkt 243.

19 — Jf. 16. og 17. betragtning til forordningen.

20 — Tatry-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 12, præmis 25.

42. Hvis den pågældende konvention ikke kræver, at en udenlandsk afgørelse kun må fuldbyrdes på de betingelser, den selv fastsætter, men alternativt tillader anvendelsen af andre bestemmelser, er det i overensstemmelse med *favor executionis*, at de regler, der fremmer fuldbyrdelsen, kan anvendes.

43. Det er især reglerne i forordning nr. 44/2001, der i sammenligning med de internationale konventioner hyppigt letter fuldbyrdelsen. På grund af den gensidige tillid, der ligger til grund for samarbejdet mellem medlemsstaternes retter, stiller forordningen nemlig for det meste lavere krav med hensyn til anerkendelse og fuldbyrdelse, end tilfældet er med internationale instrumenter. Dette viser sig f.eks. derved, at kompetencen for retterne i domsstaten i henhold til forordningens artikel 35, stk. 3, ikke kan efterprøves.

44. Herefter skal det første spørgsmål besvares således:

Artikel 71, stk. 2, litra b), andet afsnit, i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at forordningens bestemmelser om betingelser for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet af en ret i en anden medlemsstat kun skal vige for tilsvarende regler i en specialkonvention, hvori både domsstaten og den medlemsstat, som anmodningen rettes til, er kontraherende parter, såfremt konventionens bestemmelser er udtømmende og eksklusive i den forstand, at de er til hinder for, at forordningen anvendes.

C — *Det andet spørgsmål*

45. Med sit andet spørgsmål ønsker Hoge Raad oplyst, om Domstolen har kompetence til at fortolke CMR. Ved nærmere betragtning rummer dette spørgsmål to aspekter.

46. For det første skal det afklares, om Domstolen kan undersøge CMR inden for rammerne af anvendelsen af forordningens artikel 71, stk. 2, litra b), andet afsnit, for at fastslå forordningens anvendelsesområde.

47. For det andet har Hoge Raad et videre sigte med dette spørgsmål, nemlig at få oplyst, om Domstolen generelt kan fortolke en specialkonvention, hvori medlemsstaterne er parter, for at sikre en ensartet fortolkning af *litispendens*-reglerne i konventionen og forordning nr. 44/2001.

48. Hvis den videre undersøgelse når frem til, at CMR ikke indeholder nogen bestemmelser, der fortrænger forordningens bestemmelser om anerkendelse og fuldbyrdelse, vil dette andet aspekt af spørgsmålet imidlertid

have en ren hypotetisk karakter. For i så fald vil de nederlandske retter i henhold til artikel 35, stk. 3, i forordning nr. 44/2001 ikke være beføjet til at efterprøve kompetencen for retten i domsstaten. Følgelig vil der heller ikke være nogen grund til at beskæftige sig nærmere med spørgsmålet om, hvorvidt den nederlandske ret har fortolket *litispendens*-reglen i CMR's artikel 31 korrekt.

49. Hvorvidt CMR indeholder bestemmelser, der fortrænger forordningens bestemmelser om anerkendelse og fuldbyrdelse, kan kun afgøres ved en fortolkning. Derfor skal Domstolen tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt det er den eller de nationale retter, der skal foretage denne fortolkning. Heraf vil det så følge, om Domstolen derefter direkte skal fortolke CMR, eller om den kun kan fortolke forordningen set i forhold til CMR.

1. Konventioner, hvori Unionen er kontraherende part

50. Ifølge artikel 267 TEUF (tidligere artikel 234 EF) har Domstolen kompetence til at fortolke traktater samt retsakter udstedt af Unionens institutioner, organer, kontorer eller agenturer. Med til retsakter udstedt af Unionens organer hører efter fast retspraksis også de internationale konventioner, som Unionen selv er blevet kontraherende part i efter procedurerne i artikel 218 TEUF (tidligere artikel 300 EF). Disse konventioner er en integrerende del af Unionens retsorden, og inden for denne retsorden har Domstolen ifølge EU-retten kompetence til præjudicielt at afgøre spørgsmål vedrørende fortolkningen af reglerne [21].

51. Det er imidlertid ikke Unionen som sådan, men kun medlemsstaterne, der er parter i CMR, således at man ikke kan lade Domstolens kompetence til at fortolke denne konvention hvile direkte på Unionens deltagelse i denne.

2. Analogi til blandede aftaler?

52. CMR er ganske vist ikke en såkaldt blandet aftale, som på grund af den delte kompetence på det omfattede sagsområde indgås af både medlemsstaterne og Unionen. Alligevel overvejer den forelæggende ret i tilknytning

21 — Jf. dom af 30.4.1974, sag 181/73, Haegeman, Sml. s. 449, præmis 2-6, af 30.9.1987, sag 12/86, Demirel, Sml. s. 3719, præmis 7, af 10.1.2006, sag C-344/04, IATA og ELFAA, Sml. I, s. 403, præmis 36, af 3.6.2008, sag C-308/06, Intertanko, Sml. I, s. 4057, præmis 53, og af 22.10.2009, sag C-301/08, Bogiatzi, Sml. I, s. 10185, præmis 23 f.

til Hermès-dommen [22], der drejer sig om fortolkningen af aftalen om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder (TRIPS), om der ikke består en analogi til fortolkningsbeføjelserne inden for rammerne af blandede aftaler.

53. Blandede aftaler anses ligeledes for aftaler indgået af Unionen, som Domstolen under alle omstændigheder kan fortolke inden for de rammer, som Unionens kompetence fastlægger [23]. Det er dog ikke altid uden videre muligt at adskille de enkelte kompetenceområder klart fra hinanden. Således har Domstolen i sin praksis vedrørende TRIPS-aftalens artikel 50 anerkendt, at den også har kompetence til at fortolke denne bestemmelse om regler for foreløbige foranstaltninger til beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, når bestemmelsen i den konkrete retstvist ikke finder anvendelse for at beskytte et fællesskabsvaremærke, men derimod et nationalt varemærke [24]. Dette begrundede Domstolen med, at det uafhængigt af det pågældende varemærkes art er de samme nationale bestemmelser til gennemførelse af TRIPS-aftalens artikel 50, der gælder, således at det kan være ønskeligt med en ensartet fortolkning af disse bestemmelser [25].

54. Den forelæggende ret rejser spørgsmålet om, hvorvidt det følger af denne retspraksis, at Domstolen kan fortolke *litispendens*-reglen i CMR, selv om den ikke er indeholdt i en af Unionen indgået aftale. Alligevel kan der bestå et lignende behov for en ensartet fortolkning af artikel 31 CMR og af artikel 27 i forordning nr. 44/2001.

55. Domstolen har ganske vist understreget i Hermès-dommen, at det afgjort er i Fællesskabets interesse, at en bestemmelse, som kan finde anvendelse både på situationer henhørende under national ret og på situationer henhørende under fællesskabsretten, fortolkes ensartet, uanset de vilkår, hvorunder bestemmelsen skal anvendes, således at senere fortolkningsuoverensstemmelser undgås [26].

56. Der kan dog ikke heraf udledes noget EU-retligt påbud om, at også *litispendens*-reglerne i CMR og i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes ensartet. Ved TRIPS drejer det sig nemlig om en aftale, som Unionen er part i. Dens bestemmelser gennemføres inden for EU-retten, således at fortolkningen af aftalen er af betydning i denne sammenhæng.

22 — Dom af 16.6.1998, sag C-53/96, Hermès, Sml. I, s. 3603.

23 — Jf. Haegeman-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 21, præmis 2-6, Demirel-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 21, præmis 7, og Hermès-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 22, præmis 29, samt dom af 14.12.2000, forenede sager C-300/98 og C-392/98, Dior m. fl, Sml. I, s. 11307, præmis 33, og af 30.5.2006, sag C-459/03 Kommissionen mod Irland, Sml. I, s. 4635, præmis 84.

24 — Hermès-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 22, præmis 32, og dommen i sagen Dior m.fl, nævnt ovenfor i fodnote 23, præmis 47 f..

25 — Hermès-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 22, præmis 32, og dommen i sagen Dior m.fl, nævnt ovenfor i fodnote 23, præmis 47 f.

26 — Hermès-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 22, præmis 32.

57. Derimod er CMR og forordning nr. 44/2001 forskellige juridiske instrumenter, som i henhold til forordningens artikel 71 står uafhængigt ved siden af hinanden: Forordningen berører ikke CMR-bestemmelserne om retternes kompetence. I modsætning til TRIPS-området eller området for konkurrenceret [27] kommer det derfor ikke i det her relevante forhold mellem forordning nr. 44/2001 og CMR til nogen overlapning mellem de bestemmelser, der finder anvendelse på sagsforhold, der reguleres af unionsbestemmelser, og dem, der er relevante for sagsforhold, som ligger uden for EU-rettens anvendelsesområde. Som følge heraf har Unionen ikke nogen sammenlignelig interesse i en ensartet fortolkning af de anvendelige bestemmelser, som kunne begrunde, at Domstolens fortolkningskompetence blev udvidet til også at gælde bestemmelserne i CMR.

3. Fortolkningen af konventioner, hvori Unionen ikke er kontraherende part

58. En aftale, som kun medlemsstaterne har indgået, er normalt ikke en del af Unionens retsorden og er ikke bindende for Unionen [28]. Derfor er det i princippet heller ikke Domstolens opgave at fortolke sådanne konventioner [29]. Der findes dog visse grupper af sager, hvor Domstolen alligevel har antaget, at den besad fortolkningskompetence for konventioner, selv om det ikke var Unionen (henholdsvis det daværende Fællesskab), der havde indgået dem.

a) Fortolkningskompetencen hos en funktionel efterfølger

59. Domstolen fastslog undtagelsesvis sin fortolkningskompetence med hensyn til den dengang eksisterende GATT-aftale (»GATT 1947«), før det daværende Fællesskab havde tiltrådt WTO. Den begrundede dette med, at Fællesskabet uden selv at have undertegnet aftalen var indtrådt i medlemsstaternes forpligtelser, der hidrørte fra aftalen. De hertil svarende kompetencer havde medlemsstaterne overdraget til Fællesskabet med EØF-traktatens artikel 111 og 113. Navnlig havde Fællesskabet siden da på grundlag af EØF-traktatens artikel 114, som dengang var gældende indgået overenskomster om told og udenrigshandel inden for rammerne af GATT »i Fællesskabets navn« [30].

27 — Jf. herom dom af 14.12.2006, sag C-217/05, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, Sml. I, s. 11987, præmis 20, og af 11.12.2007, sag C-280/06, Ente Tabacchi Italiani, Sml. I, s. 10893, præmis 26.

28 — Jf. i samme retning dom af 14.7.1994, sag C-379/92, Peralta, Sml. I, s. 3453, præmis 16, og af 24.6.2008, sag C-188/07, Commune de Mesquer, Sml. I, s. 4501, præmis 85, samt punkt 84 i mit forslag til afgørelse af 13.3.2008 i samme sag.

29 — Jf. dom af 27.11.1973, sag 130/73, Vandeweghe, Sml. s. 1329, præmis 2, af 2.8.1993, sag C-158/91, Levy, Sml. I, s. 4287, præmis 21, Peralta-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 28, præmis 16, og Bogiatzi-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 21, præmis 24.

30 — Dom af 12.12.1972, forenede sager 21/72-24/72, International Fruit Company, Sml. 1972 s. 295, org.ref.: Rec. s. 1219, præmis 15-18. Jf. herom også Peralta-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 28, præmis 16, dommen i sagen Intertanko m.fl, nævnt ovenfor i fodnote 21, præmis 48, dommen i sagen Commune de Mesquer, nævnt ovenfor i fodnote 28, præmis 85, og Bogiatzi-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 21, præmis 25.

60. Ganske vist har Unionen på området for civilretlige spørgsmål med grænseoverskridende virkninger i henhold til artikel 81, stk. 2, litra a), TEUF (tidligere artikel 65 EF) kompetence til at træffe foranstaltninger til sikring af anerkendelsen og fuldbyrdelsen af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager. Domstolen har desuden i sin udtalelse 1/03 fastslået, at Unionen i mellemtiden også har ekstern enekompetence til at indgå internationale aftaler på dette område [31].

61. CMR regulerer imidlertid kun de civilretlige spørgsmål marginalt. Det centrale element er regler om fragtaftaler ved godsbefordring ad landevej. Selv om Unionen muligvis har en vis konkurrerende kompetence på dette område, der f.eks. kan støttes på bestemmelserne om transport (artikel 90 ff. TEUF) eller den indbyrdes tilnærmelse af lovgivningerne (artikel 114 TEUF), fremgår det ikke, at den allerede har gjort omfattende brug af disse beføjelser. At Unionen som funktionel efterfølger skulle indtræde i medlemsstaternes beføjelser inden for CMR, er altså allerede af den grund udelukket [32].

62. Som jeg i øvrigt allerede har gjort nærmere rede for i mit forslag til afgørelse i Intertanko-sagen [33], er det — helt bortset fra omfanget af Unionens beføjelser — tvivlsomt, om eksistensen af sådanne kompetencer i sig selv er tilstrækkelig til at antage, at Unionen er bundet af medlemsstaternes folkeretlige forpligtelser, og at der tilkommer Domstolen en hertil svarende fortolkningskompetence. GATT-aftalen udgør for så vidt et særtilfælde, idet overførslen af de handelspolitiske beføjelser udtrykkeligt var fastsat i den daværende EØF-traktat. Derudover bestod der et særligt behov for en funktionel succession på grund af det globale handelssystem, der var lagt an på videreudvikling.

63. Derimod er CMR en aftale, som udelukkende er indgået af medlemsstaterne, og som indeholder regler om civilretlige forhold. Den har ikke indbygget nogen tilsvarende evolutionær karakter som GATT.

64. Hvad angår regler om retternes kompetence samt om anerkendelse eller fuldbyrdelse af retsafgørelser er det først og fremmest også bestemmelsen i artikel 71 i forordning nr. 44/2001, der taler imod, at Unionen så at sige skal overtage medlemsstaternes plads som kontraherende part i konventioner på særlige retsområder. I henhold til denne bestemmelse skal konventioner, hvori medlemsstaterne er parter, nemlig netop forblive uantastede trods stedfunden unionslovgivning.

31 — Udtalelse 1/03 af 7.2.2006, Sml. I, s. 1145.

32 — Jf. i samme retning dommen i sagen Intertanko m.fl, nævnt ovenfor i fodnote 21, præmis 49, og Bogiatzi-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 21, præmis 33.

33 — Forslag til afgørelse af 20.11.2007 i sagen Intertanko m.fl, nævnt ovenfor i fodnote 21, punkt 40 ff.

b) Fortolkningskompetencen vedrørende folkeretlig sædvaneret, som er nedfældet i en international aftale

65. Domstolen fortolker endvidere bestemmelser i folkeretlige konventioner, som ikke er indgået af Unionen, når de også er bindende for Unionen, i det omfang de kodificerer sædvaneretlige regler, som den almindelige folkeret sikrer, og derfor anvendes som kriterier for gyldigheden af handlinger foretaget af Unionens organer [34]. Der kan dog ikke tillægges bestemmelserne i CMR en sådan betydning.

c) Fortolkningskompetence i kraft af en særlig kompetenceoverførsel

66. Derudover er Domstolen kompetent til at fortolke en folkeretlig konvention, som har forbindelse til genstanden for kontrakter, når de kontraherende parter udtrykkeligt indrømmer den en sådan kompetence. Som eksempel på denne gruppe sager kan man bl.a. nævne protokollerne til Bruxelleskonventionen og til den europæiske konvention om kontraktlige forpligtelser [35].

67. CMR indeholder imidlertid ikke en sådan udtrykkelig kompetenceoverførsel til Domstolen. Derimod tildeler CMR's artikel 47 Den Mellemfolkelige Domstol en fortolkningskompetence vedrørende bestemmelserne i CMR. Denne kompetence gælder ganske vist kun for tvister mellem de kontraherende stater og udelukker hverken de nationale retters kompetence til at fortolke CMR i de konkrete tilfælde eller — hvis det er aktuelt — kompetencen hos Den Europæiske Unions Domstol.

d) Fortolkningskompetence i kraft af en henvisning

68. Ifølge sin praksis kan Domstolen fortolke enkelte bestemmelser i internationale aftaler, når regler inden for EU-retten henviser til

34 — Dom af 24.11.1992, sag C-286/90, Poulsen og Diva Navigation, Sml. I, s. 6019, præmis 9 f., og af 16.6.1998, sag C-162/96, Racke, Sml. I, s. 3655, præmis 45, samt Intertanko-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 21, præmis 51.

35 — Jf. protokol vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27.9.1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet i Luxembourg den 3.6.1971, EFT 1975 L 204, s. 28, og første protokol om De Europæiske Fællesskabers Domstols fortolkning af konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, åbnet for undertegnelse i Rom den 19.6.1980, EFT 1989 L 48, s. 1.

disse bestemmelser [36], eller når EU-retten er vedtaget for at gennemføre bestemmelser i internationale konventioner i Unionen [37].

69. Artikel 71 i forordning nr. 44/2001 kan imidlertid ikke sidestilles med sådanne henvisningsbestemmelser. Ganske vist refererer artikel 71 til specialkonventionerne, som medlemsstaterne er parter i. Det medfører dog ikke, at bestemmelserne i disse så at sige inkorporeres i EU-retten. Artikel 71 begrænser snarere forordningens anvendelsesområde for at muliggøre en bredere anvendelse af konventionerne som retsakter vedtaget af medlemsstaterne.

70. Den forelæggende ret synes derimod at overveje at inddrage de i forordningens artikel 71 anførte konventioner under forordningen og knytter sig dermed til udtalelsen i Schlosser-rapporten [38] om, at de i særaftaler indeholdte kompetencebestemmelser principielt skal anses for kompetenceregler i selve Bruxelleskonventionen.

71. Denne antagelse skal blot gøre det klart, at de kompetencer, der hviler på specialkonventioner, er på samme niveau som Bruxelleskonventionens. En kompetence, der hviler på en specialkonvention, må ikke være til hinder for, at en retsafgørelse anerkendes og fuldbyrdes i en anden medlemsstat, også selv om den medlemsstat, der anmoder om anerkendelsen, ikke er kontraherende part i specialkonventionen [39].

72. Det kan altså ikke udledes af den nævnte passage i Schlosser-rapporten, at samtlige regler, der hidrører fra specialkonventioner, så at sige inkorporeres i forordning nr. 44/2001 og dermed bliver til EU-ret. Dette ville entydigt være i strid med ordlyden af artikel 71, hvorefter forordningen *ikke berører* specialkonventioner.

36 — Jf. f.eks. referencerne i Rådets forordning (EF) nr. 40/94 af 20.12.1993 om EF-varemærker, EFT 1994 L 11, s. 1, til Pariserkonventionen til beskyttelse af industriel ejendomsret. Bestemmelserne heri har Domstolen således fortolket i dom af 11.3.2003, sag C-40/01, Ansul, Sml. I, s. 2439, præmis 32 f. Endvidere bygger f.eks. artikel 11 i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27.11.2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000, EFT L 338, s. 1, på gennemførelsen af en tilbageleveringsprocedure i henhold til Haagerkonventionen af 25.10.1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser.

37 — Dom af 22.6.1989, sag 70/87, Fediol mod Kommissionen, Sml. s. 1781, præmis 19, og af 7.5.1991, sag C-69/89, Nakajima mod Rådet, Sml. I, s. 2069, præmis 31.

38 — Nævnt ovenfor i fodnote 18, punkt 240.

39 — Jf. derimod et forbehold med hensyn til anerkendelse og fuldbyrdelse af en retsafgørelse, som er truffet på grundlag af en kompetenceregel, der kun er gældende i domsstaten, i artikel 57, stk. 4, i Luganokonventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, udfærdiget i Lugano den 16.9.1988, EFT 1988 L 319, s. 9.

e) Foreløbig konklusion

73. Som foreløbig konklusion kan det således fastslås, at CMR ikke udgør en international aftale, som er blevet en del af Den Europæiske Unions retsorden i den bredeste betydning. Derfor har Domstolen ikke beføjelse til direkte at fortolke denne aftale, som medlemsstaterne er kontraherende parter i.

4. Fortolkning af artikel 71 i forordning nr. 44/2001 set i forhold til bestemmelserne i CMR

74. Procesdeltagerne er imidlertid enige om, at Domstolen inden for rammerne af afgrænsningen af anvendelsesområderne for forordning nr. 44/2001 og for de specialkonventioner, medlemsstaterne er kontraherende parter i, må være beføjet til at undersøge det normative indhold af sådanne konventioner.

75. Således undersøgte Domstolen i Tatrydommen inden for rammerne af artikel 57 i Bruxelleskonventionen, som er forgængerbestemmelsen til artikel 71 i forordning nr. 44/2001, spørgsmålet om, hvorvidt anvendelsen af *litispendens*-reglen i artikel 21 i Bruxelleskonventionen har indskrænket gyldigheden af den internationale konvention om tilvejebringelse af ensartede regler for arrest i søgående skibe [40]. Domstolen begrundede dog ikke nærmere, hvad dens beføjelse hvilede på til at fortolke den pågældende internationale konvention, som medlemsstaterne er kontraherende parter i.

76. Jeg anser Domstolens fremgangsmåde for sagligt rigtig og deler også den opfattelse hos deltagerne i den foreliggende sag, at Domstolen må være beføjet til at tage hensyn til indholdet af en konvention på et særligt retsområde, som medlemsstaterne er kontraherende parter i, i forbindelse med anvendelsen af artikel 71 i forordning nr. 44/2001. Ellers ville den nemlig ikke være i stand til at fastslå forordningens anvendelsesområde og på denne måde sikre en ensartet anvendelse af EU-retten.

77. Her drejer det sig imidlertid ikke om en selvstændig fortolkning af den internationale aftale, som medlemsstaterne er kontraherende parter i, men om en fortolkning af artikel 71 i forordning nr. 44/2001 med henblik på den nationale rets anvendelse af bestemmelserne i den pågældende aftale. Aftalens normative indhold danner altså den retlige og faktuelle baggrund for en konkretiserende fortolkning af EU-retten.

78. Domstolen befinder sig her i en situation, der ligner den i en præjudiciel sag, hvor der rejses et spørgsmål om »foreneligheden« af

40 — Nævnt ovenfor i fodnote 12, præmis 27.

en national bestemmelse med EU-retten. Ganske vist har Domstolen i denne type sager ikke beføjelse til bindende at fastslå indholdet af en national bestemmelse og dermed give en endelig bedømmelse af den på grundlag af EU-retten. Den fortolker blot EU-retten i relation til en regel, der er udformet som den konkrete nationale bestemmelse.

79. Hvad der ved første blik kan se ud som ren formalisme, er der imidlertid en god juridisk grund til. Domstolen beskytter nemlig på den måde medlemsstaternes retters selvstændige kompetence til at fortolke deres egen nationale lovgivning, herunder de internationale aftaler, som den pågældende medlemsstat har indgået. Det er dermed forbeholdt den forelæggende ret at foretage en endelig prøvelse af den nationale lovgivning i lyset af den fortolkning, Domstolen giver, og undlade at anvende den, hvis den strider mod EU-retten.

80. Med hensyn til spørgsmålet om fortolkning af CMR kan det heraf udledes, at Domstolen ganske vist kan tage hensyn til dens indhold med henblik på en fortolkning af artikel 71 i forordning nr. 44/2001. Den forståelse af de relevante CMR-bestemmelser, der er lagt til grund, er imidlertid ikke bindende for de nationale retter. De er dog forpligtet til at følge den fortolkning af forordningens artikel 71, som Domstolen har foretaget på grundlag af sin fortolkning af CMR-reglerne.

81. Den her udtrykte opfattelse af opgavefordelingen mellem den forelæggende ret og Domstolen inden for rammerne af artikel 71 i forordning nr. 44/2001 har en parallel i retspraksis vedrørende artikel 351 TEUF (tidligere artikel 307 EF).

82. Også denne bestemmelse drejer sig om et sammenstød mellem forpligtelser, der hidrører fra konventioner, som medlemsstaterne tidligere har indgået, og EU-retten. Herom udtalte Domstolen i Levy-dommen [41], at det ikke henhører under Domstolens kompetence i forbindelse med en præjudiciel forelæggelse, men derimod under den nationale ret at tage stilling til, hvilke forpligtelser der påhviler den pågældende medlemsstat i henhold til en tidligere international konvention og nærmere at afgrænse dem, således at det kan afgøres, i hvilket omfang disse forpligtelser var til hinder for anvendelsen af den pågældende retsakt i det daværende Fællesskab.

41 — Levy-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 29, præmis 21. I dom af 18.11.2003, sag C-216/01, Budějovický Budvar, Sml. I, s. 13617, anstiller Domstolen ganske vist i præmis 148 ff. omfattende overvejelser om gyldigheden af en bilateral konvention for derpå i præmis 163 ligeledes at overlade den endelige stillingtagen hertil til den forelæggende ret.

83. I sin praksis vedrørende artikel 351 TEUF har Domstolen endvidere pålagt medlemsstaterne en pligt til i videst muligt omfang at bringe deres tidligere indgåede aftaler i overensstemmelse med EU-retten [42]. Det bør derfor overvejes, om der gælder en tilsvarende forpligtelse til en ensartet fortolkning, når der er sammenstød mellem en konvention, hvori medlemsstaterne er parter, og forordning nr. 44/2001, som fastsat i forordningens artikel 71. Dette kunne f.eks. være relevant for spørgsmålet om, hvorvidt *litispendens*-reglen i CMR's artikel 31 skal fortolkes i overensstemmelse med artikel 27 i forordning nr. 44/2001.

84. Det taler dog mod antagelsen af en forpligtelse til en overensstemmende fortolkning inden for rammerne af forordningens artikel 71, at der er forskel på, hvordan løsningen på eventuelle normkonflikter er udformet, i henholdsvis artikel 351 TEUF og artikel 71 i forordning nr. 44/2001.

85. Dertil skal det indledningsvis bemærkes, at artikel 351 TEUF ifølge fast retspraksis ikke finder anvendelse på forholdet mellem medlemsstaterne! [43]. Derfor har denne bestemmelse ingen umiddelbar betydning for den foreliggende sag, hvor der skal tages stilling til bestemmelserne i CMR i en sag med relation til to medlemsstater.

86. Bortset herfra ville artikel 351 TEUF heller ikke ud fra et sagligt synspunkt kunne anvendes. Denne bestemmelse hviler på den opfattelse, at medlemsstaterne i sidste ende skal sikre gyldigheden af EUF og TEUF ved, at de inden for det retligt mulige fjerner de internationale forpligtelser, der strider herimod, ved at tilpasse aftalen eller i nødstilfælde ved at opsige den [44]. Deri ligger, ganske vist som en ulempe, en forpligtelse til en ensartet fortolkning.

87. En konflikt mellem en forpligtelse, som en international aftale pålægger medlemsstaterne — her CMR — og en bestemmelse i EU-retten — her i forordning nr. 44/2001 — som forudsat i artikel 351 TEUF, er imidlertid udelukket på forhånd ved, at forordningens artikel 71 begrænser dens anvendelsesområde. Med denne bestemmelse har lovgiver bevidst ladet forordningen og specialreglerne i konventionerne bestå side om side, også når det gælder forholdet mellem medlemsstaterne,

42 — Jf. Budějovický Budvar-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 41, præmis 169.

43 — Jf. dom af 22.9.1988, sag 286/86, Deserbais, Sml. s. 4907, præmis 18, og Bogiatzi-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 21, præmis 19.

44 — Dom af 4.7.2000, sag C-84/98, Kommissionen mod Portugal, Sml. I, s. 5215, præmis 58.

for at give specialreglen forrang [45]. Derfor er der heller ikke noget behov for en tilpasning eller en overensstemmende fortolkning af konventionerne for i størst muligt omfang at undgå afvigelser fra EU-retten.

5. Svaret på det andet spørgsmål

88. Som konklusion skal det andet spørgsmål derfor besvares med, at Domstolen ikke har kompetence til at fortolke CMR. Det tilkommer imidlertid Domstolen at fortolke artikel 71 i forordning nr. 44/2001 med henblik på, at den nationale ret kan anvende de bestemmelser i CMR, der vedrører forordningens anvendelsesområde, og i forbindelse hermed at tage indholdet af bestemmelserne i CMR i betragtning.

D — *Det tredje og fjerde spørgsmål*

89. Med sit tredje spørgsmål ønsker Hoge Raad oplyst, om CMR's artikel 31, stk. 3 og 4, ikke er eksklusive regler om fuldbyrdelse, således at de tilsvarende regler i forordning nr. 44/2001 kan anvendes ved siden af dem. Spørgsmålet skal behandles sammen med det fjerde spørgsmål, der konkret berører undersøgelsen af kompetencen for retten i domsstaten som en mulig forudsætning for fuldbyrdelse i henhold til CMR.

90. I lyset af svaret på det andet spørgsmål er det imidlertid nødvendigt at omformulere disse spørgsmål. Det skal således undersøges, om bestemmelser som CMR's artikel 31, stk. 3 og 4, ikke skal anses for en udtømmende regulering af betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse som omhandlet artikel 71, stk. 2, litra b), andet afsnit, første punktum, i forordning nr. 44/2001, således at de tilsvarende bestemmelser i forordningen forbliver anvendelige og navnlig udelukker en efterprøvelse af kompetencen for retten i domsstaten i forbindelse med en fuldbyrdelsesprocedure.

91. I henhold til CMR's artikel 31, stk. 3, kan en dom afsagt af en domstol i et land, der er kontraherende part i CMR, når den kan fuldbyrdes i dette land, også fuldbyrdes i hvert af de andre kontraherende lande, så snart de i vedkommende land gældende formforskrifter

45 — Jf. derimod artikel 59 og 60 i forordning nr. 2201/2003, nævnt ovenfor i fodnote 36, som i forholdet mellem medlemsstaterne tillægger denne forordning forrang for internationale juridiske instrumenter.

er blevet opfyldt. I CMR's artikel 31, stk. 4, præciseres det nærmere, hvilke endelige retsafgørelser stk. 3 gælder for.

92. Desuden bestemmer CMR's artikel 31, stk. 3, andet punktum, som en negativ betingelse, at opfyldelsen af disse formforskrifter ikke må omfatte muligheden for »fornyet prøvelse« af sagen (»aucune révision de l'affaire«; »shall not permit the merits of the case to be re-opened«).

93. De anførte bestemmelser i CMR synes altså ikke at indeholde nogen udtømmende regulering af fuldbyrdelsesbetingelserne, men at henvise til de nationale regler på dette punkt. Det eneste krav, der stilles til den fuldbyrdende ret, er forbuddet mod en prøvelse af sagens realitet. I betragtning af, at der mangler tilsvarende yderligere bestemmelser i CMR, må det lægges til grund, at henvisningen til »formforskrifter« i fuldbyrdelsesstaten tager sigte på alle de dér gældende regler for anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske retsafgørelser, f.eks. på *exequatur*-proceduren, herunder den påkrævede efterprøvelse af de materielle betingelser for fuldbyrdelsen, såsom foreneligheden af den afgørelse, der skal fuldbyrdes, med *ordre public*.

94. Denne opfattelse støttes af konventionens historiske kontekst. På det tidspunkt, hvor den blev indgået, i 1956, var det stadig almindeligt i nogle kontraherende stater at foretage en prøvelse af realiteten i udenlandske domme i forbindelse med anerkendelse og fuldbyrdelse. Henvisningen til »formforskrifter« skal på denne baggrund forstås som en henvisning til kontrollens rent »formelle« natur (»contrôle de la régularité formelle«), idet der afstås fra en prøvelse af realiteten — som udtrykkeligt er forbudt i henhold til CMR's artikel 31, stk. 3, andet punktum [46]. Med »formforskrifter« i denne betydning menes der altså alle betingelserne for en fuldbyrdelse i henhold til national ret med undtagelse af spørgsmålet om, hvorvidt afgørelsen var korrekt med hensyn til realiteten.

95. Det må derfor lægges til grund, at regler som de beskrevne bestemmelser i CMR ikke udgør en udtømmende regulering af betingelserne for fuldbyrdelse. I henhold til artikel 71, stk. 2, litra b), andet afsnit, første punktum, i forordning nr. 44/2001 er sådanne bestemmelser derfor ikke til hinder for anvendelsen af forordningens artikel 38-52 i forholdet mellem medlemsstaterne.

96. I det omfang CMR's artikel 31 kommer ind på betingelserne for fuldbyrdelse, er

46 — R. Loewe, Erläuterungen zum Übereinkommen vom 19. Mai 1956 über den Beförderungsvertrag im internationalen Straßengüterverkehr, CMR, *European Transport Law* 11 (1976), 503, 583; H. Jesser-Huß, nævnt ovenfor i fodnote 7, artikel 31 CMR, punkt 37.

disse bestemmelser i hvert fald ikke specifikt udformet med henblik på situationen ved vejgodstransport [47]. Dette taler ligeledes imod at lade forordningens bestemmelser om anerkendelse og fuldbyrdelse vige.

97. Det mangler nu at blive undersøgt, om bestemmelser som dem i CMR uanset artikel 35, stk. 3, i forordning nr. 44/2001 gør efterprøvelsen af kompetencen for retten i domsstaten til en obligatorisk betingelse for fuldbyrdelsen.

98. Dette standpunkt forsvares delvis med henvisning til sammenhængen mellem CMR's artikel 31, stk. 3, og samme artikels stk. 1. Når artikel 31, stk. 3, taler om en »i denne artikels stk. 1 omhandlet tvist«, hævdes det, at bestemmelsen implicit forudsætter, at den fuldbyrdende ret også efterprøver kompetencen for retten i domsstaten, som er behandlet i stk. 1 [48]. Denne fortolkning begrundes med nødvendigheden af at beskytte den part, der har tabt sagen, mod fuldbyrdelsesreglerne i CMR, der opfattes som for vidtgående [49].

99. I betragtning af ordlyden af CMR's artikel 31, stk. 1, forekommer det dog mere overbevisende at opfatte henvisningen i artikel 31, stk. 3, til tvisten i stk. 1's forstand blot som en henvisning til de i stk. 1 nævnte »tvistigheder om befordringer, som er omfattet af denne konvention« [50]. Desuden behandler stk. 1 kun spørgsmålet om stedlig kompetence, derimod ikke om afvisning af et nyt søgsmål, når sagen verserer for en anden ret, som reguleret i stk. 2.

100. Der er altså ikke i CMR-reglerne noget obligatorisk krav om kontrol af kompetencen for retten i domsstaten. For så vidt som nationale bestemmelser om anerkendelse og fuldbyrdelse fastsætter en sådan efterprøvelse, er CMR dog heller ikke til hinder for denne kontrol.

101. Inden for Den Europæiske Union er en efterprøvelse af kompetencen udelukket i henhold til artikel 35, stk. 3, i forordning nr. 44/2001. I den foreliggende kontekst skal denne regel, der bygger på princippet om *favor executionis*, i henhold til forordningens artikel 71, stk. 2, litra b), ikke vige, når der ikke findes eksklusive regler, der bestemmer noget andet.

47 — Jf. P. de Meij, *Samenloop EEX-Verordening met bijzondere verdragen*, Deventer, 2003, s. 251, på s. 287.

48 — Jf. herom henvisningerne i A. Messent og D.A. Glass, *Hill & Messent — CMR: Contracts for the International Carriage of Goods by Road*, 3. oplag, London, 2000, punkt 10.48 og fodnote 103.

49 — Jf. henvisningerne hos H. Jesser-Huß, nævnt ovenfor i fodnote 7, artikel 31 CMR, punkt 36 og fodnote 116 og 117.

50 — Til samme resultat når også H. Jesser-Huß, nævnt ovenfor i fodnote 7, artikel 31 CMR, punkt 36.

102. Det tredje og fjerde spørgsmål skal derfor besvares med, at bestemmelser som CMR's artikel 31, stk. 3 og 4, ikke udgør en udtømmende regulering af betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse som omhandlet i artikel 71, stk. 2, litra b), andet afsnit, første punktum, i forordning nr. 44/2001 og stiller navnlig ikke krav om efterprøvelse af kompetencen for retten i domsstaten, således at det er de relevante bestemmelser i forordning nr. 44/2001, der finder anvendelse.

E — *Det femte og sjette spørgsmål*

103. Under hensyn til besvarelsen af det første til fjerde spørgsmål kræver femte og sjette spørgsmål, som kun er rejst subsidiært, ikke noget svar.

V — Forslag til afgørelse

104. På grundlag af ovenstående betragtninger foreslår jeg Domstolen at besvare de forelagte spørgsmål således:

»1) Artikel 71, stk. 2, litra b), andet afsnit, i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at forordningens bestemmelser om betingelser for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet af en ret i en anden medlemsstat kun skal vige for tilsvarende regler i en specialkonvention, hvori både domsstaten og den medlemsstat, som anmodningen rettes til, er kontraherende parter, såfremt konventionens bestemmelser er udtømmende og eksklusive i den forstand, at de er til hinder for, at forordningen anvendes.

2) Domstolen har ikke kompetence til at fortolke Genèvekonventionen af 19. maj 1956 om fragtaftaler ved international godsbefordring ad landevej (CMR). Det tilkommer imidlertid Domstolen at fortolke artikel 71 i forordning nr. 44/2001 med henblik på, at den nationale ret kan anvende de bestemmelser i CMR, der vedrører anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001, og i forbindelse hermed at tage indholdet af bestemmelserne i CMR i betragtning.

3) Bestemmelser som CMR's artikel 31, stk. 3 og 4, udgør ikke en udtømmende regulering af betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse som omhandlet i artikel 71, stk. 2, litra b), andet afsnit, første punktum, i forordning nr. 44/2001 og stiller navnlig ikke krav om efterprøvelse af kompetencen for retten i domsstaten, således at det er de relevante bestemmelser i forordning nr. 44/2001, der finder anvendelse.«